

PROGRAMACIÓN DE DIRECCIÓN I
CONSERVATORIO SUPERIOR DE MÚSICA DE A CORUÑA
TÍTULO SUPERIOR DE MÚSICA (ENSINANZAS REGULADAS POLO DECRETO 163/2015)
CURSO 2022/23

1. IDENTIFICACIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN										
DIRECCIÓN I (1º cuatrimestre)										
ESPECIALIDADE:	Composición, Pedagogía					ITINERARIOS:	Composición Pedagogía/Do instrumento/canto; Xeral e da linguaxe musical			
CARÁCTER:	Obrigatoria					TIPO DE CLASE:	COLECTIVA			
DEPARTAMENTO:	Pedagogía					XEFE DE DPTO.:	Adriana Cristina García García			
CURSOS	1º curso	2º curso	3º curso		4º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA:	Adriana Cristina García García		
CUADRIMESTRES	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase semanais:	1,5
ECTS/CUAD.			3						Observacións:	
DOCENTES:	NOME E APELIDOS					EMAIL/TEL/WEB	TITORÍA			
	Adriana Cristina García García					aulamusaldeadriana@gmail.com	Luns de 16:30 a 17:30 h			

2. DESCRIPTOR E COMPETENCIAS	
DESCRITOR: Fundamentos da técnica de dirección coral e instrumental. Práctica dos xestos básicos de dirección. Coñecemento da práctica interpretativa a través do estudo das técnicas de dirección e da análise da música de conxunto cara á súa execución. Desenvolvemento de proxectos de interpretación de composicións diversas. Consecución de ferramentas de aplicación no desempeño da súa labor profesional.	
COÑECEMENTOS PREVIOS:	
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS DE CONTIDOS PROGRESIVOS, INTERESE DA DISCIPLINA PARA A CONSECUCIÓN DOS OBXECTIVOS	
DA TITULACIÓN: é necesaria unha boa base a nivel artístico e xeral, así como a capacidade de expresarse e de liderazgo.	
COMPETENCIAS TRANSVERSAIS:	T1, T3, T7, T8, T9, T10
COMPETENCIAS XERAIS:	X4, X7, X8, X10
COMPETENCIAS ESPECÍFICAS:	EC3, EC6, EC9, EC10, EP3, EP4, EP5, EP8
Ver a lista e descrición de competencias no Decreto 163/2015	

3. OBXECTIVOS	
DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
1. Asumir a responsabilidade e o talante necesarios para liderar nunha actividade colectiva.	T1, T3, T10, P5, P8
2. Comprender e respectar as particularidades de cada tipo de formación e aprender a desenvolver a dirección musical dentro da dinámica de traballo específica de cada grupo	T1, T3, T7, T10, X7, X8, C6, P5, P8
3. Acadar o hábito de facer unha lectura completa da partitura dende o punto de vista directorial, aplicando un enfoque crítico e informado na interpretación da notación	T3, T8, C3, C9, P3
4. Acadar o dominio das destrezas xestuais requiridas na práctica da dirección coral e instrumental	T7, X10, P4
5. Acadar as capacidades para decidir sobre a aplicación das diferentes ferramentas xestuais e verbais en función de cada situación	T3, T7, T8, X7, X8, X10, C10, P4
6. Desenvolver unha audición activa e crítica que permita a interacción co conxunto	T7, X7, P3

4. CONTIDOS		
TEMAS	DESCRITOR DE SUBTEMAS	SESIÓNS
1. A dirección	1.1 Funcións e perfil formativo e profesional 1.2. Historia da dirección coral e orquestral	3
2. O conxunto coral	2.1. Tipos de agrupacións corais. Agrupacións infantís e xuvenís. 2.2. Obxectivos e problemáticas específicas. 2.3. Consideracións organolóxicas e clasificación vocal. 2.4. Disposición espacial. 2.5. O quencemento vocal.	2
3. O material musical	3.1. A notación. Evolución do determinismo notacional. Áreas de indeterminación. Estudo crítico e historicamente informado. Retoques e tradicións interpretativas 3.2. Pulso, metro e ritmo. 3.3. Estudo tímbrico. Empaste e contraste sonoro. 3.4. Texturas e estratos. 3.5. Dinámica xeral e dinámica relativa. Perfil dinámico e uso do silencio. 3.6. Xeografía armónica e topografía melódica. 3.7. Estrutura proporcional e referencial. 3.8. Articulación, acentuación e tipos de ataque. Empaque. Vogalidade e consonántica. Acentuación do texto. Emisión e corte do son.	5
4. Comunicación verbal e xestual	4.1. Planos directoriais. Estratexias comunicativas. Comunicación verbal e imitativa. Xestualidade mimética, analóxica e convencional. 4.2. Os espazos e dimensións referenciais. Linguaxe corporal e comunicación facial. Capacidade comunicativa das articulacións do brazo (posición e relación de movemento). A batuta. Coordinación e independencia dos brazos. 4.3. Figuras e subdivisións. Compases simples e compostos. Xestos illados. 4.4. Traxectorias do xesto. Amplitude e perfil. Velocidade e aceleración do movemento. Proporcións. 4.5. Tipos de <i>levare</i> . Marcación de calderóns e cortes.	6
TOTAL SESIÓNS:		16

5. PLANIFICACIÓN DOCENTE E METODOLOXÍA			
TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Actividades introductorias	1		1
Exposición maxistral	4		4
Exposición prácticoteórica	8		8
Práctica xestual	11	14	25
Estudo individual		5	5
Pescuda de información		8	8
Actividades complementarias		8	8
Selección ou preparación de materiais e traballos		30	30
Titorías individuais		1	1
TOTAL	24	66	90

6. AVALIACIÓN			
FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
6.1. CONVOCATORIA ORDINARIA			
6.1.1 AVALIACIÓN ORDINARIA (CON AVALIACIÓN CONTINUA)			

Avaliación continua durante as clases e ensaios	Avaliación continua das habilidades comunicativas, as ferramentas xestuais e o control auditivo durante as clases prácticas	Todas	30%
Probas individuais ou colectivas	Uso de recursos técnicos adaptados a diferentes supostos musicais.	Todas	20%
Proba teórico-práctica	Asimilación dos contidos técnicos e musicais das clases. Elaboración dun traballo escrito sobre un tema consensuado co profesor (min. 10 páxinas)	Todas	30%
Asistencia presencial	Asistencia con regularidade ás clases e ensaios. Só se permiten 4 faltas ao longo do cuadrimestre.	Todas	20%

Observacións: Tódolos apartados deberán estar aprobados de forma independente para facer a media.

6.1.2. AVALIACIÓN ORDINARIA (ADIANTO DE CONVOCATORIA-EXAME DECEMBRO)

Avaliación continua durante as clases e ensaios	Avaliación continua das habilidades comunicativas, as ferramentas xestuais e o control auditivo durante as clases prácticas	Todas	30%
Probas individuais ou colectivas	Uso de recursos técnicos adaptados a diferentes supostos musicais.	Todas	20%
Proba teórico-práctica	Asimilación dos contidos técnicos e musicais das clases. Elaboración dun traballo escrito sobre un tema consensuado co profesor (min. 20 páxinas)	Todas	30%
Asistencia presencial	Asistencia con regularidade ás clases e ensaios. Só se permiten 4 faltas ao longo do cuadrimestre.	Todas	20%

Observacións: Tódolos apartados deberán estar aprobados de forma independente para facer a media. O computo das faltas abrangue desde o comezo do curso ata a convocatoria do exame de decembro.

6.1.3. AVALIACIÓN ALTERNATIVA (PERDA AVALIACIÓN CONTINUA CON MÁIS DE 4 FALTAS)

Proba individual con agrupación	Ensaio dunha peza para cuarteto vocal (SATB). O/a alumno/a farase cargo da participación das agrupacións.	Todas	40%
Proba teórico-práctica	Elaboración dun traballo escrito sobre un tema consensuado co profesor (min. 30 páxinas)	Todas	40%
Proba escrita	Comentario crítico de documentos escritos, sonoros ou audiovisuais,	Todas	20%

Observacións: Tódolos apartados deberán estar aprobados de forma independente para facer a media.

6.2. CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA

Proba individual con agrupación	Ensaio dunha peza para cuarteto vocal (SATB). O/a alumno/a farase cargo da participación das agrupacións.	Todas	40%
Proba teórico-práctica	Elaboración dun traballo escrito sobre un tema consensuado co profesor (min. 30 páxinas)	Todas	40%
Proba escrita	Comentario crítico de documentos escritos, sonoros ou audiovisuais,	Todas	20%

Observacións: Tódolos apartados deberán estar aprobados de forma independente para facer a media.

7. ALUMNADO CON NECESIDADES EDUCATIVAS ESPECIAIS

DESCRIPCIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
Deberanse cumprir as disposicións vixentes no marco do establecido no <i>Real decreto legislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba</i>	Aqueles que estableza a Consellería competente en

<p><i>o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social.</i></p>	
<p>Asimesmo terase en conta a <i>ORDE do 8 de setembro de 2021 pola que se desenvolve o Decreto 229/2011, do 7 de decembro, polo que se regula a atención á diversidade do alumnado dos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia en que se imparten as ensinanzas establecidas na Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación.</i></p>	<p>materia de Educación.</p>

8. BIBLIOGRAFÍA	
<ul style="list-style-type: none"> • ADLER, S.: <i>El estudio de la Orquestación</i>. Idea Books, Barcelona, 2006. • BOULEZ, P.: <i>La Escritura del Gesto</i>. Gedisa. Barcelona, 2003. • BOWEN, J. A.: <i>The Cambridge Companion of Conducting</i>. CUP, 2003. • BURTON, A.: <i>A Performer's Guide to Music of the Baroque Period</i>. ABRSM, London, 2001. • BURTON, A.: <i>A Performer's Guide to Music of the Classical Period</i>. ABRSM, London, 2001. • BURTON, A.: <i>A Performer's Guide to Music of the Romantic Period</i>. ABRSM, London, 2001. • BROWN, C.: <i>Classical and Romantic Performing Practice 1750-1900</i>. Oxford University Press, 2004. • CAO, P.: <i>Technique de la direction chorale</i>. Editions à Choeur Joie, Lyon, 2006. • DANIELS, D.: <i>Orchestral Music: A Handbook</i>, 2005, Scarecrow Press. • DEL MAR, N.: <i>Anatomy of the Orchestra</i>. Faber Finds, London, 1981. • GALLO, J. A.; GRAETZER, G.; NARDI, H.; RUSSO, A.: <i>El director de coro. Manual para la dirección de coros vocacionales</i>, Ricordi, Buenos Aires, 1979. • GUSTEMS, J.; ELGSTRÖM, E.: <i>Guía práctica para la dirección de grupos vocales e instrumentales</i>. Graó, Barcelona, 2008. • HARNONCOURT, N.: <i>Discurso sonoro</i>. Acantilado, Barcelona, 2006. • HARNONCOURT, N.: <i>El Diálogo Musical</i>. Paidós, Barcelona, 2003. • JOST, P.: <i>Instrumentación</i>. Idea Books, Barcelona, 2005. • LAWSON, C.; STOWELL, R.: <i>La interpretación histórica de la música</i> Alianza Música. Madrid, 2005. • LORENZO DE REIZÁBAL, M.: <i>En el Podio</i>. Boileau, Barcelona, 2009. • MATHEOPOULOS, H.: <i>Los grandes directores de orquesta</i>. Robinbook, Barcelona, 2007. • MEIER, G.: <i>The Score, the Orchestra, and the Conductor</i>. Oxford University Press, 2009. • METZGER, H. K.; RIEHN, R. (dirs.): <i>El Problema de la interpretación en Beethoven</i>. Idea Books, Barcelona, 2003. • MILSON, D.: <i>Theory and Practice in Late Nineteenth-Century Violin Performance: An Examination of Style in Performance, 1850-1900</i>. Ashgate, Aldershot, 2003. • NAVARRO, F.: <i>Nueva Técnica de Dirección de Orquesta, Coro y Banda</i>. Alvarellos. Lugo, 2000. • RODRÍGUEZ, R.: <i>Dirección de coro</i>. Junta de Andalucía, 2013. • RUDOLF, M.: <i>The grammar of conducting. A comprehensive guide to baton technique and interpretation</i>. Schirmer, Nueva York, 1995. • SARDÓ I PARALS, A.: <i>El gesto en la dirección de orquesta</i>. Clivis. Barcelona, 2006 • SCHERCHEN, H.: <i>Tratado de Dirección de Orquesta</i>. Labor, Barcelona, 1988. • SWAROWSKY, H.: <i>Dirección de orquesta, defensa de la obra</i>. Real musical, Madrid, 1989. • TRANCHEFORT, F. R. (dir.): <i>Guía de la Música Sinfónica</i>. Alianza, Madrid, 2002. • WALTERSHAUSEN, H.: <i>El arte de la dirección orquestal</i>. UTEHA, México, 1966. 	